

Broderpagtens Dag

Taler

Claus Pavels

Dato

4 november 1815

Sted

Vor Frelzers Kirke, Christiania

Omstendigheter

Foreningsfest

1 Medchristne og Medborgere!

Da vi for et Aar siden sluttede den høitidelige Pagt, hvis Mindefest det er i Dag: da det blandt Rigets udvalgte Mænd lød eenstemmigen i Folkets Navn: Sverrigs
5 Carl den Trettende skal være Norges Konge, og et helligt Foreningsbaand skal uopløseligt sammenknytte begge Riger: - Medchristne og Medborgere! Vare I da virkelig af Hjertet glade? Ja I glædtes vel over, at Krigens Rædsler vare endte, at syv Aars Nød og Fare svandt, og Fred og Tryghed lovede atter at ville fæste Bolig mellem vore Fjelde - men Maaden, hvorpaa denne Fred vandtes, Offeret,
10 man syntes at bringe for at betrygge et elsket Fædreland; vistnok var der faa blandt os, som ved denne Tanke kunde dæmpe en vis ængstlig Følelse, om det end lykkedes dem at dølge den. - Vi erkjendte, at det var saare hæderlige Mænd, Kongen havde sendt os, til at fremme og fuldende det store Verk: vi beundrede det ædle Maadehold, hvormed Sverrigs Konge ærede vor Frihed og vore
15 Rettigheder, i det Øieblik, vi af Mange ansaaes for et overvundet Folk: Rygtet havde skildret os den Mand, der af den kronede Olding var udkaaret til Søn, ei blot som navnkundig Hærfører, men og som viis og menneskekjærlig Fyrste, tilbedet af det Folk, for hvilket han levede; - men det var en fordums Fjende, vi rakte Venne- og Broderhaand: skjønt umiskjendeligen bestemte ved Naturen til
20 nøieste Forening, vare vi dog under Tidsløbets og Begivenhedernes Gang saare vidt adskilte fra hinanden; Misnøies og Mistillids Sæd havde udspreidt sig, og Mange troede den dybt rodfæstet; urolige saae visse ind i en nær Fremtid, da de ulmende Følelser atter vilde vaagne, og ny fordoblet Elendighed ramme det elskede Norge. Ønsket frembragt af Folkets første Talsmand, istemt af den hele
25 Forsamling: "Gud bevare Kongen og hans Riger!" lød for mangen en, som Velsignelsen, der lyses over en Brud og en Brudgom, der verken kjende eller elske hinanden; en kold Gysen gennemfarer dem og hver tænkende og følende

30 Tilhører ved det høitidelige: "hvad Gud har sammenføiet skal intet Menneske adskille."

Medborgere! Jeg vilde ikke saa levende tilbagekaldt hiin Dags Minde, naar jeg maatte troet, at dens ængstelige Følelser endnu havde ledsaget nogen af Eder hid: og jeg vilde beklage det hæderlige Hverv, der er mig betroet, at tale paa en
35 saadan Dag i en saadan Forsamling, dersom jeg ikke følte mig overbeviist om, at en renere, mere ublandet Glæde besjelede fast enhver iblandt os i denne Stund. Et Aar er henrundet, siden Foreningen uigjenkaldeligen besluttedes - vistnok ingen lang Tid! men i et Tilfælde som dette er det at ligne med et halvt Aarhundrede. Naar Mand, og Qvinde - at jeg skal vende tilbage til min forrige
40 Lignelse - kolde og fremmede for hinanden paa Foreningsdagen, med Kjærlighed og Glæde feire Aarsdagen derefter, da spaaer Menneskekjenderen med Grund, at deres Ægteskab vil vorde lykkelig. Og er det mindre paalideligen, vi tør forudsige, at Nordmænds og Svenskes Enighed nu vil staae urokkelig, at begge Riger ville nyde alt det Held, som Enighed kan skjænke, og som uden den
45 aldrig kan bestaae? Nu kjender vi vort Broderfolks Sindelag, og indsee, at deres Hensigt ei er at undertrykke eller beherske os, indsee, at fordums Nationalhad, hvis Tilværelse vi ei kunne nægte, er grundet i Misforstaaelse, ei i Folkets Character, at blot Ærbødighed for hellige Pligter, dem vi ei burde overtræde, og Gud være lovet, ei heller overtraadte, gjorde os det umuligt forhen, at række
50 Haanden til Sverrigs Mænd, som Venner og Brødre. Nu kjende vi alle vor Kronprinds - og hvo kjender ham uden at elske ham? en stor Deel af vort Land har han alt gennemreist, og jeg skulde neppe troe, at de Jubler, hvormed han allevegne imodtoges, vare de sandeste, utvetydigste Beviser, der gaves ham paa Folkets Kjærlighed og Tillid. Begivenheder, som i Dag et Aar ei forudsaaes, have
55 fuldeligen overtydet os om, at det er Kongens og hans Søns alvorlige Villie, at gjøre Rigerne lykkelige i Fred; thi medens den hærjende Krigslue atter tændtes og gjorde Europas mægtigste Folk til det ulykkeligste, meest ydmygede, sadde vi rolige ved vor Arne, Landets vaabendygtige Mænd dyrkede Jorden; fjernt saae vi Uveiret trække sammen, den knusende Straale slaae ned og ramme. Fyrsten
60 kjendte, følte og fremmede sit Folks sande Tarv, og de Laurbær, han atter kunde høstet paa Krigens blodige Mark, agtede han ringe imod Egekrandsen, to frie Nationer rakte ham. - Og ere de end ikke, og kunde de end ikke være lægte, alle de Saar, hvorunder vort Land saalænge vaandede sig - et Øieblik er nok til at saare, men tidt behøves Maaneder, ja Aar til at læge - der er dog Udsigt,
65 rimeligere Udsigt end forhen, til at bedre Dage snart vil oprinde, og Norge igjen vorde hvad det engang var. Og at det var fra fjerde November Attenhundrede

og fjorten dette Haab begyndte at hvile paa fast Grundvold: dette, Medborgere!
er min Overbeviisning, og sikkerligen ikke min allene.

70

Dog, hvorfor fører jeg saadan Tale i Herrens Tempel, fra dette hellige Sted?
Egner det os her at veie Rigers Vel og Vee, at undersøge, hvad der beforder og
hvad der forstyrrer en Nations Velstand? Var det blot Menneskedaad, vi vilde
hædre: var det en Dødeligs Magt eller Viisdom eller Retskaffenhed, vi
75 ærbødigen vilde hylde, ei lettelingen kunde da tænkes et mindre passende Sted,
end det Huus, der indviedes til Kongernes Konge og Herrernes Herre, end den
Talestoel, hvor hvert Ord, der høres, skal sigte til at forherlige hans Navn.
Mennesker give vi hvad Menneskers er, og Gud hvad Guds er! Ilde anstod det os
at tale om vor Sindighed og Standhaftighed og hvad andre gode Egenskaber, vi
80 troe at kunne tillægge os, her hvor vi alle staae som Syndere for den Helliges
Aasyn, og bede: Gud, vær os naadig efter din Barmhjertighed! - Og saa villige vi
til enhver Anden Tid yde Kongen og hans Søn og hans Raad og de Fædrelandets
vise og troe Mænd, som vare eller ere forsamlede til Thinge, for at overveie
Landets Tarv, den Hæder, vi vist nok skyldte dem - her er vi alle lige, her knæle vi
85 alle for den ene Mægtige og Vise og Gode, og bekjende, Fyrsten som hans
ringeste Tjener, at vi ere Støv og Aske! - "O store Gud! vi love dig!" saa istemte vi
nys, og derved angave vi Hensigten, hvorfor vi samledes her. - Al Ære værd er
Landmanden, der forstandigen dyrker Jorden, og nedlægger god Sæd i den, og
nytter den beleilige Tid til at indhøste Afgrøden moden og tør; men det er ikke
90 ham, der lovsynges, naar de tunge Neeg ages hjem i Laden, det er Vaarens og
Sommerens og Høstens Herre, "der sendte os Regn og frugtbare Tider fra
Himlen, der gav os Føde og fyldte vore Hjerter med Glæde." - Hvad udretter
Mennesket ved at plante og vande, naar Gud ei giver Væxt? og, Medchristne!
hvad var der bleven af den skønne Plante, som vi for et Aar siden, svævende
95 imellem Haab og Frygt nedsatte, og som nu voxer saa frodigen og lover os og
vore Efterkommere herlige Frugter; hvad var der bleven af den, hvis Gud havde
unddraget den sin beskyttende Haand? Fyrste! mere end Deres Magt og Høihed
ære vi Deres skarpe, vidtomfattende Blik, Deres lyse Aand, Deres varme,
menneskekjærlige Hjerter: Folkets høibetroede Mænd! ofte vare vi Vidner til den
100 Viisdom og Sindighed og Frimodighed, hvormed mange iblandt Eder talte og
handlede for Fædrelandets Sag - men havde Alherren sagt: Hidtil og ikke længer!
hvad kunde da Kraft og Mod, hvad det modneste Overlæg og den redeligste
Villie udrettet? Ikke os altsaa, Gud alene bør Ære! - Han leder Menneskenes
Hjerter som Vandbække, og ofte maae de, hvad de ikke vilde, for at vorde, hvad
105 de ellers aldrig vare blevne. Efter viseligen ordnet Plan styrer han Tingenes

Gang; vi studse og knurre, thi vi havde lagt en ganske anden Plan, og see! den
forstyrres nu aldeles; men nytte vi tilbørligen det Vink, Gud gav os til vor
Forældings og Lyksaligheds Fremme, nære vi i vor Barm Kjærlighedens hellige
110 Lue og erkjende vore Brødres Held uadskilleligt fra vort eget, fremtræde vi med
forenet Kraft det Maal imøde, hvortil det bør os som Borgere, Mennesker og
Christne at stunde: da ville vi vel ofte finde, at Herrens Tanker ikke vare vore
Tanker, og hans Veie ikke vore Veie, men tilsidst ville vi dog indsee, at han saae
klart, medens vi famlede om i Mørke eller misledtes af blændende Taage, at den
115 jævne, blomsterklædte Stie, paa hvilken vi vandrede, førte til en Afgrund, og at
det ene var hans frelsende Haand, der bevarede os fra at styrte ned i dens Dyb.
Lovet være Herren! han gjorde det vel altsammen, han har gjort store Ting imod
os, derfor ere vi glade!

120 Men, Medchristne! usel, foragtelig, os i enhver Henseende uværdig vilde denne
Fest være, naar vi blot vare gangne hid i pragtfuldt Optog, for at synge Lovsange
og fortælle Gud og hverandre, at vi vare glade og taknemmelige. Læbens Lov
mishager vel ikke Gud, naar Hjertet tillige lover ham, men er det blot med
Munden, vi forkynde hans Priis: troe vi derved at kunne - man tillade mig dette
125 Hverdagsudtryk! - affinde os med ham for hans Miskundhed: gaae vi saa hen i
vort forvendte Sind og handle tvertimod de Grundsætninger, vi nys med Læben
bekjendte, da maae vel Herrens Ord lyde til os, som fordum ved Propheten til
Jøderne: "Jeg hader Eders bestemte Høitider, jeg er keed af dem, jeg er træt af at
fordrage dem." - Det er Foreningens Fest vi i Dag helligholde; vi erkjende den at
130 være vort Fædrelands Held; her tolke vi vor glade taknemmelighed mod Gud,
andensteds hædre vi de ophøiede, forstandige, ædle Mennesker, der vare
Redskaber i Guds Haand til at fremme dette Held. Men er vor Tak mere end
blot Mundsveir, da, Medchristne og Medborgere! lader os vise det derved, at vi
gjøre alt hvad vi formaae, paa det at Foreningen i Sandhed kan vorde os til
135 Velsignelse! Det gjøre vi ikke, naar vi modløse jamre over enhver Anstødssteen,
der endnu ikke er ryddet afveien, og troe, at vort Land fremdeles er ulykkeligt,
fordi dets gyldne Alder endnu ikke er vendt tilbage, maaskee blot fordi vi, de
enkelte Mennesker, endnu maae lide Tab og gjøre Opofrelser: det gjøre vi ikke,
naar Standsaand, Brødnid og personlige Forhold forvirre den Synspunct,
140 hvorfra vi betragte Gjenstande, om hvilke Fædrelandets Stemme først maa
høres, inden Borgeren, som Individ, bør afgive sin: det gjøre vi ikke, naar
Mennesker, hvis Fordeel og Glæde det synes at maatte være, ligesom det er deres
Pligt, at vedligeholde Aands Enighed i Fredens Baand, betragte hverandre med
gjensidig Mistillid, og tvertimod den skjønne Formaning, der gives os i vor

Børnelærdom, tage alt i den værste Mening.

Medborgere! det er i en saare ærværdig Kreds, Pligt bød mig her at fremstaae. Jeg
taler for Rigernes ved Vælde, ved Daad og ved Grundsætninger ophøiede
150 Thronarving; jeg taler for den fyrstelige Yngling, af hvem vi tillidsfulde haabe, at
han vil vorde for vore Børn, hvad hans Fader nu er, og give Gud, i mange Aar
maa blive for os; jeg taler for de Mænd, hvis skjønne, men saare vanskelige Lod
det blev, at staae nærmest Kongens Throne, og understøtte ham med Raad,
hvor hans, den svage Dødeliges, Øie ei kan naae, med Bistand, hvor han ei
155 umiddelbar kan virke til Fædrelandets Tarv; jeg taler for mere end firesindstve
Borgere, sammenkaldte fra alle Norges Egne, i hvis Hænder vi nedlagde vor
Fremtids Vel, af hvis Retskaffenhed og Viisdom vi haabe, at Norges voxende
Lyksalighed vil overtøye os om, de vare vor Tillid værdige; jeg taler for
Medborgere af alle Stænder og Kaar, hvoraf vel de fleste vide deres
160 Borgerpligter, og i det mindste erkjende, at de bør opfyldes - hvo er da jeg, den
ringe Statsborger, at jeg med mine svage Indsigter vil træde frem og undervise og
formane en saadan Forsamling? - Det vil jeg heller ikke, Medborgere! Hvad I bør
gjøre, for at fremme Fædrelandets Held og Hæder, det vide mangfoldige blant
Eder bedre end jeg; men - dette er Pagtens Dag, og jeg kaldtes til at feire den,
165 som Ordfører i den Herres Huus, hvis Sendebud jeg er blandt medforløste
Christne. - I hans Navn, ved hans hellige Ord have vi norske Mænd i denne
Forsamling engang besvoret den Grundlov, for hvilken Forening med Sverrig
under een Konge er første Betingelse. Ville vi Maalet, saa maae vi og ville
Midlerne, som føre dertil. Og derfor lader os alle i denne høitidelige Stund i vore
170 Hjerter gjentage den dyre Eed, fornye den hellige Pagt. Hør det, ædle, elskte
Fyrste, vort høitidelige Løfte, at virke troligen for den gode Sag, som det var og
er Deres inderlige Attraa, Deres utrættelige Id at fremme! Hør det, dyrebare
unge Prinds, og gjentag det for Dem selv og for Gud og beed ham om Kraft og
Viisdom og Retsind til stedse at vorde det troe! - Og du Alvidende! som seer
175 vort Hjerter nu og vor Daad bagefter - hør du den gjentagne Eed, velsign du den
fornyeede Pagt, og døm os, hvis vi forsætteligen bryde den!

Vi tilsværge vort Fædreland Troskab, og vore Brødre, med hvilke denne Dag
forenede os, usminket, broderlig Kjærlighed! - Aldrig ville vi ved uædel Mistillid
180 forstyrre den Samdrægtighed, som ene kan fastholde Samfundsbaandet! Aldrig
ville vi, uskjønsomme mod Gud og de Styrere han gav os, miskjende det Gode,
der undtes og daglig undes os, og blot dvæle ved Mangler og Savn!

185 Alle

fra Ham, som Kongesmykket bær

til ham, der vogter Hjorden

190

ville vi troligen virke salænge vi kunne til fælleds Vel! Det sværge vi ved Gud og hans hellige Ord! Og saa, Medborgere! skilles vi ad med Bøn og Velsignelse for Kongen og hans Søn og den hele Kongeslægt, for Norges og Sverrigs forenede Riger, for hver ærlig Norsk og Svensk, der holder Broderpagten høit i Ære og anseer Brødrenes Vel, som sit eget, for hver Guds og Dydens Ven paa den hele Jord!

195

Velsign dem, o Gud, velsign os alle!

200

Kilde

Tale holden i vor Frelzers Kirke i Deres Kongelige Højheder Kronprindsens og Arveprindsens Nærværelse paa Foreningsfesten den 4de November 1815 af Claus Pavels, Medlem af Nordstjerneordenen og Ridder af Dannebrog. Christiania 1815.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/broderpagtens-dag>

205

210

215

220